

Minjastofnun
Íslands

The Cultural
Heritage Agency
of Iceland

Suðurgata 39
101 Reykjavík

(354) 570 13 00

postur@minjastofnun.is
www.minjastofnun.is

Kennitala: 440113-0280

Allsherjar- og menntamálanefnd
Tjarnargötu 9
101 Reykjavík

Reykjavík, 29. september 2026
MÍ202609-0083/ 0.01 / P.B.

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum um menningarminjar - 3. mál álitsskylda vegna húsa og mannvirkja

Hinn 17. september 2026 sendi allsherjar- og menntamálanefnd til umsagnar 3. mál – Menningarminjar (álitsskylda vegna húsa og mannvirkja). Minjastofnun Íslands fagnar því að framlagt frumvarp sé nú endurflutt á 158. löggjafarþingi. Stofnunin styður frumvarpið og telur að það muni styrkja faglegt starf stofnunarinnar og verndun friðaðs og friðlýsts byggingararfs ásamt því að stuðla að markvissari verndun yngri húsa og mannvirkja með friðlýsingu þegar við á.

Í fyrri umsögnum stofnunarinnar er fjallað um það með hvaða hætti breytingin sem lögð er til muni koma til með að hafa áhrif á starfsemi Minjastofnunar. Helst ber að nefna að fjöldi húsa sem reist voru á árunum 1924-1940 og falla þar með undir álitsskyldu skv. 30. gr. laga nr. 80/2012 um menningarminjar er um 8.380, þá eru ótalin önnur mannvirki, líkt og samgöngumannvirki. Umrædd álitsskylda er óháð því hvort viðkomandi hús séu varðveisluverð eður ei.

Liggur því fyrir að breytingin kemur til með að draga úr álagi á stjórnýslu Minjastofnunar, en vegna fjölda þeirra taka álitsskyld hús hlutfallslega mikinn tíma frá sérfræðingum stofnunarinnar. Húsverndarsvið stofnunarinnar er undirmannað og álitsskyldar byggingar skv. 30. gr. laganna eru núna um 63% þeirra bygginga sem koma til afgreiðslu hjá sviðinu. Álitsskyld hús og mannvirki eru oft ekki forskráð hjá stofnuninni. Því fer mikil aukavinna í skráningarvinnu og upplýsingaöflun fyrir hvert mál.

Minjastofnun styður jafnframt þá breytingu að eigendum húsa og mannvirkja, svo og forráðamönnum kirkna, sem ekki eru aldursfriðuð, verði *heimilt* að leita álits stofnunarinnar. Enda eru til yngri hús og mannvirki, með hátt varðveislugildi, sem vert er að veita tíma og athygli.

Að því sögðu vill Minjastofnun þó gera athugasemd við 1. gr. frumvarpsins og telur að ganga megi lengra í orðalagsbreytingum til að draga úr möguleikanum á misskilningi í túlkun hins breytta ákvæðis 30. gr. laganna.

Núverandi orðalag 1. málslíðar 3. mgr. 30. gr. laga nr. 80/2012 hljóðar svo: „Álit Minjastofnunar Íslands skal liggja fyrir áður en byggingarleyfi er veitt til framkvæmda sem fjallað er um í þessari grein“. Framlagt frumvarp gerir ekki ráð fyrir breytingu á orðalagi 1. ml. 3. mgr. 30. gr. laganna. Að mati Minjastofnunar gæti óbreytt orðalag málslíðarins valdið ruglingi og leitt til þess að túlkun ákvæðisins í heild, eftir breytingu, gæti orðið á þann veg að álit Minjastofnunar skuli liggja fyrir í öllum tilfellum, þegar eigendur ófriðaðra húsa og mannvirkja hyggjast breyta húsum sínum, flytja þau eða rífa.

Minjastofnun telur, að verði frumvarpið samþykkt í óbreyttri mynd, gæti það leitt til þess að það snúist upp í andhverfu sína. Markmið frumvarpsins er að einfalda stjórnslu minjavörslu og draga úr verkefnaálagi Minjastofnunar en ef 30. gr. kveður áfram á um *skyldu* þess að álit stofnunarinnar liggja fyrir áður en byggingarleyfi er veitt til framkvæmda gæti það í staðinn leitt til mikillar aukningar málafjölda. Verkefnaálag stofnunarinnar yrði óyffirstíganlegt með núverandi mannafla.

Minjastofnun Íslands leggur þá til breytingu á orðalagi 1. ml. 3. mgr. 30. gr. laganna. Tillagan er eftirfarandi:

- **30. gr. Verndun annarra húsa og mannvirkja.**
- ☐ Eigendum húsa og mannvirkja svo og forráðamönnum kirkna sem ekki njóta friðunar er heimilt að leita álits hjá Minjastofnun Íslands ef þeir hyggjast breyta þeim, flytja þau eða rífa. Minjastofnun Íslands skal innan fjögurra vikna frá því að erindi berst tilkynna viðkomandi aðilum um álit sitt. Stofnuninni er heimilt að leggja til skilyrði um slíkar framkvæmdir eða gera tillögu um friðlýsingu umrædds húss eða mannvirkis.
- ☐ Byggingarfulltrúum er heimilt að gera að skilyrði að eigendur húsa og mannvirkja, svo og forráðamenn kirkna, leiti eftir áliti Minjastofnunar Íslands áður en leyfi er veitt til framkvæmda.
- ☐ Leiti aðilar skv. 1. og 2. mgr. 30. gr. laganna eftir áliti ~~Álit~~ Minjastofnunar Íslands skal það liggja fyrir áður en byggingarleyfi er veitt til framkvæmda sem fjallað er um í þessari grein. Við afgreiðslu umsóknar um byggingarleyfi skal taka tillit til skilyrða sem Minjastofnun leggur til í áliti sínu. Sama á við um útgáfu framkvæmdaleyfis samkvæmt skipulagslögum.

Fyrir hönd Minjastofnunar Íslands,

Þóra Bjarnadóttir
Sviðsstjóri lögfræðisviðs